„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“

	За Угарску:	Србију, Црну Гору и др. стране земље	
на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на чет. „	К 8·50	11.50	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 256 — У Новом Саду, у петак 30. децембра 1911. (12. јан. 1912.) — Година XXVII.

Позив на претплату.

Са 1. (14.) јануаром ступа „Браник“ у **двадесет и осму** годину свога живота, свога рада, своје борбе. Истим даном истиче претплата свима оним нашим поштованим претплатницима, који су се претплатили на IV. четврт 1911. г., те овим отварамо претплату на **прву** четврт идуће године.

Кад овим молимо наше поштоване досадашње претплатнике, да обнове претплату, молимо уједно своје пријатеље и познанике, да се заузму за **што јаче проширење** „Браника“. Свако, ко пажљиво прати наш лист, уверће се, да смо ми увек настојали, да наш лист буде на висини данашњега новинарства, да смо **увек непоколебиво стојали на српском народносном становишту**, због чега су нас толико пута **прогонили**, као ни један српски лист у Угарској. Свима поштеним Србима је познато, да смо се ми од постанка „Браника“ неустрашиво и под најтежим приликама **борили против познате покварене струје** у српском народу те нас и представници те струје сваки час тужакају.

Претплата за „Браник“ остаје стара:

на читаву годину . 34 К
на по године . . 17 К
на четврт године . 8 К 50 п.

а може се претплатити и **месечно** са 2 К 90 п. За **Србију** износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале **стране земље** износи претплата **45 К** у нашем новцу.

Претплата се најбоље шаље поштанском упутницом **на администрацију »Браника«**.

У Новом Саду, 23. децембра 1911. (5. јануара 1912.)

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

Барски арцибискуп.

Онде на обалама Јадранскога Мора, где је данас саставни део краљевине Црне Горе, има један крај, по свом простору мален и незнатан, али по свом историјском значају и по задатку за будућност врло важан, а то је *католичка барска арцибискупија*. Простор те барске арцибискупије по фактично извршаваној јурисдикцији није толико велик, као каква већа парохија, па ипак барски арцибискуп у чину римске цркве стоји далеко више, него друге римске арцибискупије, јер тај барски арцибискуп носи стару титулу: *примаса Србије*.

Та барска арцибискупија оличава оно колебање у средњем веку у српском народу међу источном и западном црквом. Барска арцибискупија има данас фактичну јурисдикцију над неколико католичких арнаутских села и можда над неким католицима других племена. Али у оно доба, кад се та арцибискупија од стране римске курије установљавала, мислило се у Риму на ону ширу, велику јурисдикцију над српским племеном на Балкану. С тога је и римска курија подигла барског арцибискупа на степен *примаса Србије*. Данас барски арцибискуп стоји у чину над свима католичким арцибискупима, те као *примас* ранжира, као и други примаси римске цркве. Па представите себи, да тај барски арцибискуп-*примас*, кога дотира сиромашна Црна Гора, има врло скромну дотацију, као какав сиромашан католички парох у Угарској, али тај барски арцибискуп стоји у *истом чину, као на пр. примас Угарске*, који има дотацију од много стотина хиљада круна!

Има већ која година, како је упражњена столица барске арцибискупије. Последњи барски арцибискуп био је врли др. *Милиновић*, родом Далматинац, који је као професор због свога жаркога родољубља био гоњен те оставио Далмацију, примио црногорско поданство те услед особитих прилика постао барски арцибискуп и примас Србије.

Покојни др. Милиновић био је импозантна личност. Стасит, као што су Херцеговци и Црногорци, говорио је најчистијим српским језиком јужнога наречја, да га је било милина слушати, а поред тога као човек са богословском наученошћу скопчавао је светску образованост. Срби, који су преко лета долазили у купатило штајерски *Рогатац* (Rohitsch), могли су га често видети у друштву са покојним *Штросмајером*. Носио је у Рогатцу одело проста калуђера, Фрањевца. Кад би га ко запитао, зашто иде у том простом фрањевачком оделу, рекао би: „Ја сам богме сиромашан арцибискуп и примас, те сам упућен на моју сиромашну дотацију, па кад бих носио друго одело, не бих могао тако *јефтино* проћи, као што пролазе Фрањевци.“

Покојни др. Милиновић имао је у своје доба важну улогу да испуни у Риму, у оном познатом спору због јеронимског манастира, који је спор римска курија решила по вољи Црне Горе.

После смрти дра Милиновића морала је барска арцибискупија подуже времена стојати упражњена, јер је тешко било наћи способну личност, да дође на тај важан положај.

Али се ипак нашао један изванредно способан католички свештеник за то важно место. Најновија вест са Цетиња казује нам, да је папа *Пије* X. примио кандидатуру *краља Николе I.* у корист дра Николе *Добречића*, те овог именовао за барског арцибискупа и примаса Србије.

Др. Никола Добречић примио је црногорско поданство те био неко време католички парох вароши Цетиња. Они Срби, који су на лањским светковинама били на Цетињу, имали су прилике да познају тога врлога родољуба. То је изванредно изображен човек. Тако је питом и друштвено окретан, да би човек мислио, е је то какав француски abbé, особито кад онако лепо влада француским језиком. Приликом лањских светковина на Цетињу написао је читаву једну интересантну књигу и посветио је краљу Николи. Та књига је написана на *три* језика са различним садржајем. Писана је на класичном латинском језику, па онда на италијанском и на француском језику. Пошто на Цетињу нема католичке цркве, то се у једној капели обавља католичко богослужење. И на католичке мисе на Цетињу редовно су долазили посланици католичких држава, који су акредитовани код краља Николе I., тако: италијански, француски, па аустро-угарски посланик, те су слушали Добречићеве придике на италијанском и француском језику. Приликом лањских светковина биле су многе депутације из барске арцибискупије, да поздраве краља Николу I.

Најновија вест са Цетиња казује и то, да ће именовани нови барски арцибискуп др. Никола Добречић ових дана отићи на своје посвећење у Рим.

Да је рим-папа уважио кандидатуру краља Николе I. те именовао дра Добречића за барског арцибискупа, и то има свога значаја.

Познато је, да већ десетинама година, све од проглашења краљевине Италије и заузећа Рима као престонице уједињене Италије, нема никаква пријатељства, него постоји баш највеће непријатељство међу свагдањим папом и краљем Италије. Негдање папе су свагда имали своју *папску државу*, у којој су папе владали и као *световни владаоци*. И онда, кад је Италија била већ заузела папину државу, Француска је бранила Рим, као папину престоницу те је краљ Италије морао више година становати у *Фијоренцији*. Тек кад је цар Наполеон III. пао те услед француско - немачког рата могли су Италијанци заузети Рим те га прогласити за престоницу уједињене Италије. За Рим проливено је у оно доба много крви, јер Италијанци имађаху ону изреку: Roma o la morte! (Рим или смрт).

Кад су Италијанци заузели Рим, оставили су папу у његовој резиденцији у Ватикану па су му признали и неки екстериторијалитет, да не потпада под власт краљевине Италије. Папа од то доба седи у Риму у Ватикану а краљ Италије у Квириналу. Папа има свој дипломатски кор а краљ Италије свој дипломатски кор, акредитован засебице код Ватикана и код Квиринала. Помирбе међу папом и краљем Италије није могло никад бити, јер је папа сматрао, да је Италија *отела* папино земљиште, које да је припадало цркви.

Али и при данашњем запетом односу међу папом Пијем X. и краљем Виктором Емануелом III. ипак папа у многоме има извесних обзира према краљу Италије. Па тиме се разјашњава, да је папа из неке деференције, из неке учтивости, уважио без икаква приговора кандидатуру краља Николе I., *таста* краљу Италије, у корист дра Николе Добречића за барског арцибискупа.

Тај утицај црногорскога краља у Ватикану има свој посебни значај. *Краљ Никола I. не прави разлике међу Србима и Хрватима због разне вероисповести.* Он хоће *мисао народног јединства да утврђује и тиме, што свагда освештава* ону познату изреку: *брат је мио, које вере био!*

Именованог новог барског арцибискупа могу и православни Срби поздравити као сина свога народа.

=

Положај бана Томашића.

Како се у меродавним круговима хрватско-српске коалиције мисли о положају бана дра Николе *Томашића* после избора, који су се свршили *поштуним његовим поразом*, показује овај чланак „Хрватског Покрета“:

„Томашић је по други пут доживео код избора тежак пораз. Други пут још много судбоноснији, него ли први пут. Лањске године још је могао преговарати са осталим странкама, још му је и успјело, да састави неки „радни блок“, да изабере своје предсједиштво те пештанску делегацију. Овај пут пак мјесто да је бар нешто јачи — он је *посве изгубио и ону позицију, коју је лањске године држао.* Он се данас не усуђује *ни позвати* коју странку себи на конференцију, а камо ли да би имао наде, какав и најмањи свој успјех протурити у овому сабору. Не усуђује се ни појавити пред овим сабором!

Може ли једног државника стићи већи и тежи пораз иза двогодишње владавине? И да има нешто логике — о конституцијоналној свијести ни не говоримо — у политици мјеродавних фактора, а нешто стида у том државнику, не би могао остати ни часка на свом мјесту. Ако ипак остаје, онда изгледа — како је духовито примјетио „Аз Ујшаг“ — као да је био циљ његове политике, да не добије већине, да у ничему не успије. Та може ли се *неспособност* једног политичара јаче очитовати? Може ли неподесност једне особе на тако одговорном мјесту еклатантније избити?

За борбу опорбе, особито за коалицију, искрено кажемо, ако се не кани промијенити *систем* владања, свакако је *боље, да Томашић на свом мјесту остане.* Томашића смо добро опробали, *њему већ нико ништа не вјерује*, он је прорешетан са свију страна. Данас виси као оно страшило насред широка поља, кога се више ни врапци не плаше. Већ му сједају и на главу, весело кљуцкају по њој и чине којекакове непристојности . . .

Томашић сада очекује, у оном коминикеју иза аудијенције најављене »*дефинитивне* закључке«. Његов је дакле положај посве провизоран. Зато и даје писати у „Народним Новинама“, да је његова особа посве »споредна« ствар, због њега нека никога не заболи глава. Главно је — а сад би Томашић радо, да му се каже, како ће *будући* бан изаћи

из те каше, коју му је он спремио. Ниједан бан, доказује непрестано Томашић, не може боље проћи од мене, јер нема никакове већине.

Но па хајде — ми ћемо открити Томашићу тајну, како се може доћи до солидне, компактне већине. Нека се распусти овај сабор, па нека се спроведу сасвим *слободно* избори без икаквог утјецаја власти и одмах имамо већину у хрватско - српској коалицији. Ону већину, коју је нашао Томашић, кад је засјео на банску столицу, а коју је кров двије године настојао разбити и уништити.

Да, али у коалицију немају »они горе« повјерења — одговара Томашић. Зашто немају? Зашто имају више »повјерења« у Девићу, него ли у Бадаје?! Зашто уопће требају већине, да могу вршити према нама *закон*? Зар се закон сам по себи не мора вршити? И ту смо дошли до језгре: они хоће већину Девића, *да се не морају држати закона*, да могу под формом »устава« вршити апсолутно своју вољу над Хрватском! Зар није лањске године имао Томашић већину, зар није имао *своју* делегацију у Пешти? Па шта је извојштио, шта су му дали?

Недостојно је надаље у једној конституцијоналној држави, кад се у службеном листу толико презирање изражава према суверенитету народне воље. *И народна је воља мјеродавни фактор*, па кад се непрестано тврди, да овај фактор ништа не вриједи, да се мора покорити другим чимбеницима — разним променљивим владама, кад хоће у истину овај фактор да елиминирају из одлуке о управи државној, *онда таково писање пошпада под удар* § 65. к. з., јер тиме хоће да промијене данашње уставно уређење.

Како Томашић презире устав и омаловажује народну вољу, показује и обуставом избора у Карловцу, Врбовском и Кореници. За Карловац и Врбовско влада се ни не спрема да распише изборе. У котарима, гдје није дошло до никакове узбуне, *гдје ни нема протукандидата*, па ће се ти избори обавити једногласно! По нашем изборном закону морају се *сви* избори обавити десет дана прије састанка сабора, иначе је сабор *крњ*, те не може стварати никакове закључке.

И гле— и на овакову тешку повреду устава спрема се бан Томашић! Не, такав човјек није опасан за опорбу, он само још храни и јача опорбени дух.

Он је опасан само за — закон и ауторитет владе.“

НОВИ САД, 29. децембра 1911.

— **Народни збор против синодског устројства.** На поју тарје св. Стевана, дана 28. децембра 1911. (10. јануара 1912.) одржала је радикална странка народни збор у Новом Саду против синодског устројства.

Познато је, да су се све српске странке изјавиле против тога синодскога устројства и у том погледу нема и не може бити разлике међу српским странкама, као што су се и органи наше народно-црквене автономије: Митрополитски Црквени Савет и Саборски Одбор изрично оградили против тога синодскога устројства те закључили, да се што пре савове српски народно-црквени сабор, како би се имао изјавити о синодском устројству.

Међу тим је радикална странка нашла за добро, да с великим шумом приреди народни збор, који је на себи имао сасвим тип радикалне странке.

Ми сматрамо, да би у тако важној ствари, као што је акција против синодског устројства, имале учествовати **све** српске странке и по томе читав народ. Знамо, да је год. 1894., кад су биле на дневном реду црквено-политичке реформе, *читав српски народ* у митрополији карловачкој учествовао те је на великом митрополијском збору у Ср. Карловцима до 20.000 српскога народа присуствовало. Према тадашњој великој манифестацији српскога народа био је то *мајушан* народни збор, који су јуче одржали радикали у Новом Саду, и баш зато, што је био мајушан, доказ је, да је био *једностран*. На том збору нити је учествовала наша странка, нити српска народна самостална странка.

Јасна је ствар, да, пошто је синодско устројство уперено против наше народно-црквене автономије, како наша странка, тако и српска народна самостална странка може само *одобравати* сваку ограду против синодског устројства. Наравно, да много зависи од начина такове ограде, јер такова ограда не треба да носи на себи тип какове шумне манифестације, него тип онако достојанствене изјаве, као што је била она изјава, коју је 1894. год. дао велики српски митрополијски збор у Ср. Карловцима.

Како орган наше странке, тако и орган српске народне самосталне странке изјавио је у многобројним чланцима своје становиште против синодског устројства, те би било излишно, све то понављати.

Према свему томе разјашњава се, да како наша странка, тако и српска народна самостална странка нису учествовале на збору, који су радикали *једностранo* приредили јуче у Новом Саду.

Политички преглед.

— **Јушт и Кошут.** У мађарским политичким круговима се сада много расправља о том, како би се Јуштови и Кошутови политички захтеви дали испунити. Влада грофа Куена-Хедерварија се стално изговара тиме, да се опозиција у погледу својих захтева не може да сложи међу собом, услед чега да се не може ни мислити на какав споразум. Кошут је објавио, да би за извесне уступке војне управе у питању мађарског језика, знакова и т. д., био вољан напустити опструкцију. Али Јушт говори и пише врло ратоборно и не ће ни да чује за то, да његова странка напусти опструкцију, док год влада не пристане на то, да ће спровести изборну реформу на основу општега тајног бирачког права, ако се одобри одбранбени закон.

— **Италијанско-турски рат.** Турски и италијански листови поново побијају вести о блискоме миру, али лондонска „Пел Мел Газет“ при свему томе јавља, да су се у *Цариграду решили, да предаду Триполитанију*. Занимљиви су услови: Турска ће уступити Киренајку мисирском кедиву (вице краљу), дакле муслиманину, а Триполитанију ће уступити туниском беју, такође муслиманском владару. А ови ће онда обе покрајине предати Италији, што се Турске већ не тиче. Та формула се допада у Цариграду, јер на тај начин ће Турска избећи то, да „ђаурској“ велесили уступи турску земљу. Но кад су младотурске ефендије просто *продале* Босну и Херцеговину, онда у Цариграду нису били тако осетљиви.

Према турским вестима, на 4 километра од Дерие била је велика битка. 4500 Турака и Арапа нападоше италијанске положаје, које да су Италијанци морали напустити. Турци су изгубили 130 убијених и 36 рањених. Колико су Италијанци изгубили, не зна се, јер су све, који су пали, однели собом при одступању, а само 9 тешко рањених официра пало је у турске руке.

Ова вест ће бити бар претерана, јер од куда би Италијанци *мртве* однесили, а *рањене официре* оставили на бојишту.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 29. децембра 1911.

— **Саборски Одбор** сазван је у ванредно заседање за дан 9. (22.) јануара 1912. г.

— **Новосадска светосавска гимназијска беседа.** Ученици новосадске српске велике гимназије приређују у корист својим сиромашним саученицима на св. Саву, 14. (27.) јануара 1912., тридесет и девету беседу с игранком. На беседи ће гимназисте у мешовиту збору појати херувику Бортњанског, »Воскликните....« у Синиковој композицији и »Осана...« у композицији Смоленскога а певаће већ до сад на беседи певану дванаесту руковет Ст. Ст. Мокрањца (Песме са Косова) и такођер већ на беседи певану немачку песму „Јеленак и ружа“ и Толингерову »Бачку песму“. У мушком ће се збору певати велика Базенова кантата »Крстоносци на мору«. Дечји ће лик уз гласовир певати српске народне песме из Босне. Гимназијски ће оркестар свирати два става из Гебауерове синфоније те. Седмошколац Љубомир *Савковић*, мезимац професора Светозара Савковића, декламоваће Змајеве »Светле гробове«. Осмошколац Милан *Богдан*, син великокикиндског родољуба г. Марка Богдана, свираће у гласовир једну серенаду и једну тарантелу а два млађа гимназисте ће у гласовир у четири руке свирати Дијабелијеву једну сонатину. Сем тога ће се приказати и већ једаред на беседи приказани „Наши идеали« проф. Јована Живојновића. Улазнице за беседу и игранку могу се напред добити у гимназијске управе. Беседа ће се и овога пута, као и прошли пут, одржати у великој дворници Ковачева Гран-Хотела. Гимназијске беседе нису спале ни на чију препоруку. Њима се српски свет одзива свакад најмногобројније.

— **Српско Народно Позориште у Новом Саду.** Вечерас се у позоришту Дунђерскога, у Новом Саду по други пут даје трочина шаљива игра »Код белога коња« (српски би натпис свакако био српскији: »Код бељца«) Немаца Оскара Блумендала и Густава Каделбурга у преводу Мил. К. Савићевића. Та шаљива игра је у Новом Саду први пут била приказана још пре седам година, наиме 16. новембра 1904. Садржина јој је у кратко ово: Берлински творничар чарапа за лампе Вилхелм Гизеке (г. *Добриновић*) отпутује са својом сестром Шарлотом (гђа Даница *Васиљевићка*) и својом ћерком Отилијом (гђа Ружа *Крањчевићка*) на теферич у Горњу Аустрију у т. зв. Salzkammergut. Како је незгодне нарави, никако да онде нађе стана, одасвуд буде одбијен, но најзад се ипак смести у гостијоници »Im weissen Röszl«, којем је власница млада удовица Јозефа Фогелхуберка (гђа Даница *Машејићка*). Гизеке закера непрестано, не свиди му се час ово час оно, сваку радост себи загорчава а ужасно се ражљути, кад стан, у који се већ био уселио, мора уступити свом судском противнику одветнику дру Сидлеру (г. *Машејић*), који је стан раније био наручио а и као дугогодишња муштерија ужива првенство. Гизеке по што по то хоће да се исели из те гостијонице, слуге се зноје, носећи његов пртљаг час горе час доле, па тек кад ни у једној другој гостијоници не нађе стана а заједно са Шарлотом и Отилијом покисне до голе душе, задовољи се мањим станом код бељца. Њему сасвим противан карактер је љубазни научник *Хинцелмао* (г. *Спиридоновић*), који тек сваке треће године добија прилике, да проведе на теферичу те онда захвално прима све, штогод добије. С њим је његова ћерка Кларица (гђца Милица *Јосићева*), мило, благо девојче, нешто заплашено с тога, што јако шушљета. Хинцелманови се уз пут познали са младим фабричарем Силцхајмером (г. *Васиљевић*), на којега је Гизеке бацио био око, да га задобије за своју ћерку Отилију, ма да је млади Силцхајмер био син његова конкурента. Млади Силцхајмер се вери са Кларицом Хинцелмановом, а Гизеке с ужасом мора доживети, да његов противник адвокат др Сидлер освоји срце његове ћерке. И гостијоничарка Јозефа се надала, да ће је др Сидлер узети, па кад види, да се преварила а она пође за свога главног послужиоца Леополда Брандмајера (г. *Гошић*), који је у њу заљубљен. Неколико добро оцртаних туриста и сеоских ликова оживљавају радњу. Ту је и заљубљен млад пар, асесор Бернбах (г. *Цвијановић*) и женица му Ема (гђа Вукосава *Цвијановићка*), којима је све право, само ако се могу љубакати; ту је тврдица шумарски саветник Крахер (г. *Стефановић*) па чмавало туриста (г. *Ивановић*) а из самога места богати просјак Лојдл (г. *Димитријевић*), који не испушта никојег странца, па женски писмоноша Катика (гђа Александра *Гошићка*), несташни пиколо (мала Милкица *Савићева*) и други. Вечерашњи се приказ даје у претплати на пар а режију води г. *Добриновић*.

— **Успех Иве Војновића у Сарајеву и на Реци.** Подружница Хрватског Земаљског Казалишта, која сада гостује у Сарајеву, давала је Војновићеву »*Смрт мајке Југовића*« и постигла је том представом толики успех, да се по жељи босанске владе представа морала поновити за све школе. Прекјучер читао је Иво Војновић у речкој читаоници своју нову драму »*Госпођа са сунцокретом*« и постигао је пред дупком пуном дворана ванредан успех.

— **Игранка новосадских дрводеља.** Новосадски дрводељски радници приређују у корист фонда за раднички дом лицем на св. Јована 1912. у великој дворници хотела Јелисавете велику месојешку игранку.

— **СВАКИ ИНТЕЛИГЕНТАН СРБИН ТРЕБА**, поред издања Српске Књижевне Задруге, да има и „**Српске Класичне Писце**“: *Дела Ђуре Јакшића*, у четири књиге (1600 страна) **у претплати — до** св. Јована — **10 К**, у фино енглеско платно повезане К 12. **Издавач: »НАПРЕДАК« — ЗЕМУН.** П.

Новости са стране.

— **Пиши читко!** У њујоршком суду води се — како јавља њујоршки српски лист »Лесковац« — парница ради наследства оставштине од 50.000 долара, коју је завештао један господин у својој опоруци. Суд има да одлучи, да ли је брзо написано писме »а« или »о«. Тестамент је написан шпањолски и реч, око које има да одлучи суд, зове се »хијо« (син) или »хија« (ћерка).

— **Чаробни чекић.** Да још увек има празноверја и у најпросвећенијим круговима, то најбоље доказује овај догађај: У Паризу се појавио човек, који тврди, да својим чекићем може излечити свакога, ко пати од реуматизма. У његов стан нагрнуло је толико мноштво људи свих сталежа, да је полиција морала припазити, да се у оној великој гужви не догоди каква несрећа. »Учени« изумитељ тога чекића овако лечи своје муштерије: Он једноставно три пута чекићем кврцне болесника тамо, где га боли и за час (!) нестаје свака бола и болесник је оздравио! Власти строго пазе на тог „чудотворца«, који је уза све то већ лепо напунио своје дубоке џепове доказима париског празноверја.

СРПСКЕ И СЛОВЕНСКЕ ВЕСТИ.

— **Састанак Сокола.** За време католичких божићних празника састала су се у Бечу сва словенска соколска удружења са својим председништвима. На овом састанку били су изасланици и из Србије и Бугарске. За време дебате, која се отворила ради спреме свесловенског соколског слета, који ће се одржати у Прагу 1912. године, удружење пољских соколова протестовало је преко својих представника против пријема у савез руских соколских корпорација, јер Пољаци не могу бити у савезу са Русима. После бурне дебате усвојен је прост прелаз на дневни ред, иако су против тога прелаза Пољаци протестовали, а у исто време донето је решење, да се умоли руска влада, да допусти Пољацима образовање соколских друштава.

— **Хајдук-Вељков дан.** У години 1913. навршује се сто година од ирођске смрти славнога браниоца Крајине *Хајдук-Вељка Петровића.* Крајинци су се већ почели спремати, да ту стогодишњицу видно обележе, те је одлучено, да се као споменик Хајдук-Вељку, који већ има камени биљег на месту, где је храбро пао, подигне у Неготину Хајдук-Вељков Дом, у коме ће се сместити све неготинске културне и хумане установе.

— **Стечај Академије Наука.** Српска Академија Наука расписала је према правилима о задужбини Димитрија Стаменковића нов стечај за награду у 1912. години. Према покојникову тестаменту списи, који се штампају о трошку ове задужбине, раздају се народу бесплатно и морају бити написани популарно и говорити: а) о Српству и српској мисли; б) о отачаствољубљу; в) о вери; г) о моралу и истини; д) о раду и ђ) о чувању здравља. Из ових области писци могу бирати тему, коју хоће, и разрадити је у коме хоће књижевном облику. Спис не може бити мањи од осам ни већи од 16 штампаних табака, а рок је предаји најдаље до краја септембра идуће 1912. године, и то под пишчевим именом или без имена.

НОВИЈЕ.

Лвов, 28. децембра. Потпун скуп пољских посланика решио је, да је *споразум са галичким Русима потребан* ради мирног скупног живота. Председништво је овлаштено, да предузме прве кораке ради споразума.

Руси су решили, да у земаљском сабору, који се данас отвара, приреде бучну опструкцију због досадашњих безуспешних расправа о изборној реформи.

Петроград, 28. децембра. Министарство иностраних дела енергично побија вест, да Русија и Енглеска намеравају да поделе Персију.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ »БРАНИКА«.

Нова странка у Србији.

Београд, 29. децембра. Кроз кратко време организоваће се нова политичка странка на чисто аграрно-политичком темељу.

Оставка француске владе.

Париз, 29. децембра. Цело Кајоово министарство дало је оставку због сплетака министра - иностраних дела де-Селва.

Италијанско-турски рат.

Рим, 29. децембра. У италијанским ратним операцијама почиње нов одсек са продирањем према Гаријану, где Турци хоће последњи пут да се одупру.

Опасно стање у Турској.

Цариград, 29. децембра. Влада је овамо довела још 3000 жандарма. *Џамил* паша изјављује, да ће, ако се измени 35. §. устава и заступничка комора распусти, на новим изборима *пошећи крв.*

Народно здравље.

Лек против рака.

Немачка медицинска наука, која у тој дисциплини последњих десетак година прво место заузима — као епохалним проналасцима: бацила туберкулозе, колере и др.; проналаском клице луеса и леком му *салварзаном* — што је још недавно везало за себе интересовање свих друштвених слојева —, везује поново пажњу на себе једним научним проналаском, који даје наде, да ће се не задуго **рак** дати излечити.

Правог узрочника рака — клицу му — до данас нису успели да нађу; нису успели да му нађу леке, осим операторског ножа. Разне хемијске медицине, серуми, које су до данас против рака на животињама и људима испробали, нису показале никаква успеха. Данас важи правило: *Рак се даје потпуно излечити само операцијом,* док је на једном месту локалисован, ако је за времена, рано, констатован.

Сад од једном пружа наде берлински професор *Васерман,* да ће се рак и медицински дати излечити, јер је успео да отоке рака код мишева уштрцавањем једне хемијске растопине потпуно излечи.

Интересантно је, како су три Васермана дошла до тог проналаска. Стари Васерман издао је својим асистентима налог, да испитају, да ли свеж, операцијом извађени рак — односно ћелијице његова ткања — дуже остаје у животу у серуму крви здравога човека, или у серуму болесна човека. За контролу — који је оток дуже, у животу — употребили су со натријум-телур и натријум-селен. Ове соли имају наиме то својство, да се метал *телур* и *селен* у додиру са живим ткањем из соли од натријума излучи, и као ситне тачке живо ткање обојадише. Проба није испала, како се очекивало, јер су се оба метала у оба случаја излучила. Међутим је Васерман опазио, да се је телур, односно селен, излучен, фиксирао само на извесним тачкама рак-ткања. Кад је микроскопски та ткања прегледао, видео је, да је тај талог фиксиран баш у самим ћелијицама, које управо карактеришу раково ткање. Стога је потом уштрцао — покуса ради — растопину соли: телура и селена у сам оток рака код мишева, и видео је, да је оток омекшао, после се растопио и постепено сасвим пестао, тако да се више није наново развио. Како због неприступачности тих отока у највише случајева директно уштрцавање лека није идеалан начин лечења, покушао је Васерман, да постигне исти успех уштрцавањем растопине у сам крвоток, како би крвотоком дошао лек до отока и на тај га начин разорио. Није било успеха. Мишеви су погинули, рак је остао читав. Телур и селен — као доста јак отров — отровали су путем крви мишеве, а у сам оток нису ни унесени већ и зато, што су таки отоци слабо оскрбљени крвним судовима. Факт је то био, да селен и телур убија ракћелијице, а отрован је и по организам мишји. Требало је дакле конструисати такав хемијски спој са телуром и селеном, који ће растопљен и у крв уштрцан доћи до отока и тамо се излучити, а организам животиње не ће отровати. Као што је Ерлих у своје време 606 хемијских спојева конструисао са арвеном, док није постигао да и великом количином арвена организам не отује, а клице луеса уништи, — тако је и доктор хемије Васерман конструисао неколико стотина спојева са телуром и селеном, док му није стрпљење и истрајан рад уродио плодом. Сложио је наиме један препарат, који је уштрцао у крвне судове, инјекцију неколико пута поновио, и за 8—10 дана успех је био тај, да је рак мишева потпуно био излечен. Месецима је опажао тако излечене мишеве и није видео рецидиве (рак се није поново развио), дочим у случајевима, у којима због техничких незгода није дао довољно инјекција — где дакле није био потпуно излечен — појавила се рецидива врло брзо и у великој мери. Један је део мишева, код којих је рак у већој мери био развијен, после инјекције угинуо. По симптомима, у којима су угинули, држи Васерман, да их је убио отров рака, који се је по растопљењу свом са крви у организму развио. Секција је и код ових показала, да је рак излечен.

Толико јављају за сад *Васерман-и* и наглашују, да не могу тврдити, да ће те хемијске растопине исто тако утицати и на рак-ћелијице код људи. Хемијским усавршавањем тог препарата и интензивним испитивањем његова деловања код већих животиња довешће ваљда за кратко време до тога, да се покуша примена и на човеку.

Васерман је погодио пут, којим му ваља ићи, да обвеже све човечанство — више него Ерлих; да дође до бесмртности. А дотле, болесник, који болује од рака и хоће да дође до здравља, нека се држи старог пута, — пута, који води оператеру — и то без одлагања?

Др. К. Д.

Српско Народно Позориште.

Ред позоришних приказа у Новом Саду.

У четвртак, 29. децембра 1911. (11. јануара 1912.), овде *по трећи пут*: **„Код белога коња“**, шала у три чина с певањем, немачки написали Каделбург и Блументал, превео М. К. Савићевић. Приказ *у претпилати на пар.*

У петак, 30. децембра 1911. (12. јануара 1912.), овде *први пут*: **„Хасанагиница“**, драмска слика у једном чину, написао Алекса Ристов-Шантић. Пре тога, овде *по други пут*: **„Иво, кнез од Семберије“**, опера у једном чину, либрето по истоименом фрагменту Бранислава Ђ. Нушића, музика од Исидора Бајића. Приказ *у претпилати на непар.*

Трговина и промет.

Новосадска пијаца.

29. децембра 1911.

Пшеница нова	К	11·10——
Пшеница средња	„	10·70——·—
Зоб нова	„	9·40——·—
Јечам	„	9.——
Кукуруз нови	„	8·10—20
Кукуруз у клипу	„	5·60—·——
Лањик	„	——
Горушица	„	6·50—·—
Пасуљ бели	„	12·50——·—
Пасуљ жути	„	13·———·—
Пасуљ кулаш	„	13·———·—

Све од 50 кила.

Свињски и марвени вашар у Бечу.

(Недељни извештај комисијонарске радње Јовичића, Акимовића и друга за марву и свиње, Беч, St. Marx, централни вашар.)

Беч, 9. јануара 1912.

За данашњи вашар било је пријављено 21.986 комада. Дотерано је било 12.610 комада пољске и 7801 комад мађарске пасмине, свега 20.411 комада.

Вашар био: *врло лабав.*

Цене су биле:

												изнимно
Прима	св.	од	116	до	120	ф.	„	—				
Средњи	„	„	110	„	114	„	„	—				
Лаки	„	„	110	„	108	„	„	—				
Сремски	„	„	104	„	114	„	„	—				
Стари	„	„	108	„	114	„	„	—				
Пољски	„	„	80	„	106	„	„	110	126	шаргиен одлом зов жигнице мрих од		

Марвени вашар.

од 8. јануара 1912.

Дотерано 3005 ком. угојених волова и са паше 316 „ бикова и крава, свега 3321 ком.

Вашар био: *лабав.*

Цене:

								изнимно
Прима швајцарски	од	К	108	до	114	„		116/120
Средњи	„	„	96	„	106	„		—
Прима мађарски	„	„	92	„	98	„		100
Средњи	„	„	84	„	90	„		—
Лошији	„	„	78	„	82	„		—
Бикови	„	„	80	„	96	„		104
Краве	„	„	50	„	74	„		—

по 100 кила живе ваге без потрошарине.

Најучтивије умољавамо нашу господу пошиљаче, да нас о товарењу увек брзојавно известе.

Дозволе из затворених места за бечки слободни вашар набавља наш заступник, госп. Јоца Митровановић, Budapest, Köbánya, и довољно је истом господину писмено или брзојавно јавити, за које се вашаре и за колико се комада дозвола тражи.

Адреса за пошиљке и писма	Адреса за брзојаве
Јовичић, Акимовић и друг.	Јовичић
БЕЧ, ST. MARX.	БЕЧ, ST. MARX.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић

Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

†

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

У име своје, моје старе матере, сестара и брата налазим се побуђен, да овим путем изразим најтоплију благодарност свима оним нашим пријатељима и познаницима, који су нам својим саучешћем у нашој големој туги над губитком нашега предоброг оца

Павла Николића

умировљеног пароха,

који је на Бадњи-дан преминуо, утехе пружили.

Нарочито хвала високопречасном Господину Милану *Тирићу,* проти новосадском, пречасној г. г. Ђорђу *Велићу,* Вељи *Миросављевићу,* Теодору *Милићу,* паросима новосадским, и г. Никанору *Чобанићу,* ђакону дворском, те г. Душану *Ружићу,* учитељу новосадском, који су нашег доброг и милог оца онако свечано, достојно свештеника, слуге олтара Божјег, у српско-православној цркви опојали и на свечан начин сахранили.

А највећу хвалу овим изричемо племенитом и добром свештенику г. Ђорђу *Велићу,* који се тако свесрдно заузео био, да погреб нашег пок. оца што свечанији буде и тиме нам терет јада и туге наше олакшао, што нам је на Божић ове године онако силно душу и срце притиснуо.

Још једном хвала, велика хвала!

У **Вуковару,** 27./XII. 1911.

Др. Лаза П. Николић.

13 1—1 адвокат.

†

ЗАХВАЛА.

Свима пријатељима, који нам приликом преране смрти нашег непрежаљеног супруга и оца

Николе Николића

указаше своје саучешће, захваљујемо усрдно. Исто тако захваљујемо и свима корпорацијама, које су својим учешћем при погребу одале почаст нашем драгом покојнику. Остајемо још вазда благодарни и свима оним заводима и пријатељима, који венцима окитише одар нашег милог покојника, а нарочиту захвалност дугујемо г. др. Мил. Гаћанском који се топлим речима у име Панчев. кредитне Банке од њега опростио.

Панчево 23. дец. 1911.

Александра Николић

16 1-1 са децом.

ОГЛАСИ.

ПЕКАРСКА РАДЊА

која се налази у **НОВОМ САДУ** у Пејићевој улици бр. 3. одмах је за издавање. За поближе услове ваља се обратити на власника

Т. ФРОМА.

12 2-2

ПОСРЕДНИЧКА ПИСАРНИЦА у Панчеву.

Част ми је јавити, да сам у **Панчеву** у **Ракоцијевој Улици под бројем 22.** отворио посредничку писарницу за келнере и чељад а посредујем и продају и куповање кућа, земаља и кавана. Дуго времена сам служио као главни келнер те имам веза.

С поштовањем 595 5-6

ФРАЊА КУТЊАК, — Панчево.

Број телефона 181.

7.—1912.
II.

Kihirdetés.

Kihirdetem, hogy a következő két házasuló egymással házasságot szándékozik kötni u. m.:

	VŐLEGÉNY	MENYASSZONY
Családi és utóneve és esetleg egyéb közelebbi megjelölése	Runity Emil (Milán)	Jovánovics Sztaniszava
Családi állapota	özvegy	hajadon
Állása (foglalkozása)	kereskedő	házt.
Vallása	g. kel.	g. kel.
Életkora és születési helye	29 éves, Szenttamás	23 éves, Radujevacz
Lakhelye	Szenttamás	N i s
Szüleinek családi és utóneve	Runics Milos	Jovánovics Dömötör
	Milicsics Zsófia	Jovánovics Flóra

Felhivom mindazokat, a kiknek a nevezett házasulókra vonatkozó valamely törvényes akadályról vagy a szabad beleegyezést kizáró körülményről tudomásuk van, hogy ezt nálam közvetlenül vagy a kifüggesztésl hely községi elöljárósága (illetőleg anyakönyvvezetője) utján jelentsék be.

Ezt a kihirdetést a következő helyen kell teljesiteni u. m.: Szenttamáson és az Ujvidéken megjelenő „Branik“ czimü, hirlapban.

Kelt **Szenttamáson,** 1912. évi január hó 8. napján.

(Olvashatlan aláiras)
anyakönyvvezető.

11 1—1

7.—1912.
II.

Објава.

Објављујем, да доњих двоје женика намеравају, да једно с другим склопе брак, и то:

	МЛАДОЖЕЊА	НЕВЕСТА
Породично име и презиме и остале ближе ознаке	Емил (Милан) Рунић	Станисава Јовановићева
Породично стање	удовац	девојка
Стање (занимање)	трговац	власница куће
Вероисповест	православни	православна
Година и место рођења	29 година Сентомаш	23 године Радујевац
Место пребивања	Сентомаш	Н и ш
Породично име и презиме родитеља	Милош Рунић	Димитрије Јовановић
	Софија Миличић	Флора Јовановић

Позивам све оне, који знају за какву законску препону или за какву околност, која искључује слободан пристанак, да то мени непосредно или преко општинског поглаварства (односно матричара) места, у којем је објава прикована, јаве.

Ову објаву ваља објавити на овим местима: у Сентомашу и у листу „Бранику“, који излази у Новом Саду.

У **Сентомашу,** 8. јануара 1912.

(Потпис нечитак)
матричар.

ПОЗИВ

НА

I. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

СТАРО-КЕРСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ

ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У СТ. КЕРУ

КОЈА ЋЕ СЕ ОДРЖАТИ

У ПОНЕДЕЉАК, 29. ЈАНУАРА 1912. ГОДИНЕ У ½2 САХАТА ПОСЛЕ ПОДНЕ У ЗАВОДСКИМ ПРОСТОРИЈАМА, НА КОЈУ СЕ Г. Г. ДЕОНИЧАРИ ОВИМ УЧТИВО ПОЗИВАЈУ.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Избор три члана за оверење присутних деоничара.
2. Извештај управе о раду у години 1911. и поднашање закључних рачуна.
3. Извештај надзорног одбора.
4. Предлог управе о подели чистог добитка.
5. Давање разрешнице управи и надзорном одбору.
6. Избор надзорног одбора.
7. Евентуални предлози.
8. Избор три члана за оверење скупштинског записника.

У *Старом Керу*, 10. јануара 1912.

Управа.

ЗАКЉУЧНИ РАЧУНИ:

Дугује — **РАЧУН ИЗРАВНАЊА.** — **Потражује**

ИМАЊЕ	К	п	ДУГОВАЊЕ	К	п
Благајница 31. децембра	10942	02	Деоничарска главница	50000	—
Менице	264421	—	Штедионички улови .	242455	26
Обвезнице	6400	—	Веровници	2319	53
Вредносни папири . .	3750	—	Транзиторне поште . .	2577	70
Дужници	14053	14	Чист добитак	2644	69
Трошкови оснивања . .	200	—			
Инвентар	231	02			
	299997	18		299997	18

Дугује — **РАЧУН ГУБИТКА И ДОБИТКА** — **Потражује**

РАСХОД	К	п	ПРИХОД	К	п
Камата по штед. улови	3400	88	Камата од еск. меница	9468	70
Доходарина	340	09	„ „ обвезница . .	224	
Станарина	100		„ „ вредн. папира	125	
Плата	857		„ у тек. рачуну	517	38
Трошкови: адм., асиг. и др.	414	72			
Преносна камата . . .	2577	70			
Чист добитак	2644	69			
	10335	08		10335	08

У Старом-Керу, 31. децембра 1911. године.

За књиговодство: **Гавра Манојловић,**
књиговођа.

17 1—1

УПРАВА.

Јеврем Кобиларов, председник. **Тоша Ракић,** потпредседник, **Милан Француски,**

Милан Галетин, Тоша Рељин, Мита Срећков, Стеван Ђ. Ботић, Шандор Ботић, Ђука Жижаков.

Са главним и споредним књигама сравњено и у потпуном реду нашли.

НАДЗОРНИ ОДБОР:

Душан Ботић, Пера Ракић, председник. **Стеван Т. Бељански.**

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браника«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника« у Новом Саду